

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-
гуманітарного факультету
_____ Оксана ГОМОТЮК
«___» _____ 2022р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
_____ Микола ШИНКАРИК
«___» _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

**з дисципліни «Психологія»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 01 Освіта/педагогіка
спеціальність – 01402 Середня освіта
освітньо-професійна програма – «Середня освіта.
Мова і література (Польська мова)»**

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	1	1	15	15	2	4	84	120	1

**Тернопіль – ЗУНУ
2022**

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 01 – Освіта / Педагогіка, спеціальності 01402 - Середня освіта, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 15.06.2022 року).

Робочу програму склала доцент кафедри психології та соціальної роботи, к.психол.н., доцент **Бугерко Ярослава Миколаївна**.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальної роботи, протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри психології та соціальної роботи, д.психол.н., доцент _____ **Андрій ГІРНЯК**

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Середня освіта» протокол № від « » серпня 2022 р.

Керівник групи забезпечення спеціальності д.пед.н., професор _____ **Юрій ЩЕРБЯК**

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ»

1. Опис дисципліни «ПСИХОЛОГІЯ»

Дисципліна «Психологія»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS денна – 4	Галузь знань – 01 Освіта/педагогіка	Статус дисципліни обов'язкова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 01402 Середня освіта	Рік підготовки: <i>денна – 1</i> Семестр: <i>денна – 1</i>
Кількість змістових модулів – 3	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>денна – 15 год.</i> Практичні заняття: <i>денна – 15 год.</i>
Загальна кількість годин: Денна – 120		Самостійна робота: <i>денна – 88 год.</i> Індивідуальна робота – 2 год.
Тижневих годин : 7 з них аудиторних: 2		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Психологія»

2.1. Мета вивчення дисципліни - забезпечення майбутніх фахівців теоретичними знаннями із психології та озброїти вміннями і навиками визначення психологічного контексту в умовах практичної діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- формування уявлення про психічну активність як засіб відображення та
- перетворення навколишнього світу; аналіз закономірностей функціонування психіки;
- розширення світоглядного і професійного горизонту в результаті ознайомлення з розвитком психології як науки;
- ознайомлення з структурними компонентами психіки та їх взаємозв'язком;
- набуття студентами навичок пояснення і використання в практичній діяльності особливостей перебігу психічних процесів, функціонування психічних станів та прояву психічних властивостей.
- формування студентами навичок свідомого самоконтролю та саморегуляції власних психічних станів та поведінки.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
2. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
3. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту діяльність.
4. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

2.4. Результати навчання. Формування даних компетентностей спричиняє наступні програмні результати навчання:

1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

2. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

3. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

4. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

3. Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. Психологія як система знань. Основні категорії психології

Тема 1. Предмет психології, її завдання та методи.

Психологія як наука про психіку і психічні явища. Історичні етапи розвитку психології. Предмет, цілі і завдання сучасної психології. Загальнопсихологічні категорії. Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості. Методологічні принципи психології (за О.М.Ткаченком): детермінізму, відображення, єдності психіки і діяльності, розвитку психіки, системно-структурний. Загальне уявлення про методи наукового дослідження. Універсальні та спеціальні методи психологічного дослідження. Взаємозв'язок психології і сучасних наук. Основні галузі психології. Фундаментальні і прикладні галузі психології.

Література [5, 7, 9, 10-12, 13, 15, 18].

Тема 2. Поняття про психіку та її сутність.

Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Природа і механізми психічних явищ. Подразливість. Чутливість. Відчуття. Поведінка як процес пристосування до умов зовнішнього середовища. Основні функції психіки. Психіка у філогенезі та історіогенезі. Розвиток психіки тварин. Інстинктивна поведінка тварин і стадія елементарної поведінки. Стадія навичок і предметного сприйняття, її основні особливості. Стадія інтелектуальної поведінки. Свідомість як вищий рівень психічного відображення і вищий рівень саморегуляції. Співвідношення психічних явищ і роботи мозку. Основні функціональні блоки мозку, їхній зв'язок із психічними процесами і роль у керуванні поведінкою у теорії О.Р.Лурії.

Література [5, 7, 9, 10, 12, 13, 15].

Змістовий модуль 2. Сенсорно-перцептивна сфера особистості

Тема 3. Діяльність як основна форма активності особистості. Спілкування як соціально-психологічний феномен. Активність особистості та її джерела. Активність і діяльність. Діяльність як суттєвий вид активності людини. Структура діяльності. Поняття про навички, вміння, звички. Основні види діяльності (ігрова, учбова, трудова) та їх порівняльна характеристика. Гра як провідна діяльність і її психологічні особливості. Учбова діяльність та її психологічна характеристика. Психологічна структура і зміст трудової діяльності. Творчість як самостійний вид діяльності. Поняття про спілкування. Значення спілкування в розвитку особистості. Вербальні та невербальні засоби спілкування. Комунікативна, інтерактивна та перцептивна функції спілкування. Рефлексія, ідентифікація, стереотипізація. Сміслові бар'єри спілкування. Конфлікт та його види.

Література [5, 7, 9, 10, 12, 13-15].

Тема 4. Психологія пізнавальних процесів особистості

Загальне поняття про відчуття. Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Фізіологічні механізми відчуття. Види відчуттів. Сенсорна адаптація і взаємодія відчуттів. Загальна характеристика сприйняття. Взаємозв'язок відчуття і сприйняття. Основні властивості і види сприйняття. Явище апперцепції. Поняття про ілюзію сприйняття. Визначення і загальна характеристика пам'яті. Фізіологічні основи пам'яті. Основні процеси і механізми пам'яті. Поняття про уяву. Уява і творчість. Види уяви. Мрія і практична діяльність. Індивідуальні властивості уяви. Розвиток уяви. Поняття про мислення. Мислення і чуттєве пізнання. Мислення і мова. Форми і види мислення. Увага як психічний феномен. Основні характеристики і види уваги. Відволікання і його фізіологічні основи. Удавана і справжня неувважність.

Література [5, 7, 9, 10, 12, 13, 15].

Змістовий модуль 3.

Регулятивна та інструментальна функція психіки

Тема 5. Емоційно-вольова сфера особистості. Емоції і почуття: їх роль в житті людини. Види емоційного реагування: емоційний тон відчуттів та вражень, власне емоції, афект, настрої, стрес, почуття. Фізіологічні основи емоцій. Роль емоцій в житті людини. Характеристика різних емоцій. Емоційні властивості людини. Загальне уявлення про почуття. Характеристика різних почуттів. Поняття про волю і вольову поведінку. Мотиваційна сфера особистості та вольова діяльність. Вольовий акт і його структура. Вольове зусилля. Психологічний аналіз боротьби мотивів та прийняття рішення. Вольові якості особистості та їх розвиток. Завдання виховання та самовиховання волі. Вікові та індивідуальні особливості волі.

Література [5, 7, 9, 10 - 13, 15].

Тема 6. Особистість: загальна психологічна характеристика, структура, розвиток. Поняття про особистість в психології. Теорії особистості. Поняття про інтереси, переконання та ідеали особистості. Поняття про установку. Самооцінка та Я-концепція особистості. Поняття про темперамент. Фізіологічні механізми темпераменту. Типи темпераментів, їх психологічна характеристика. Роль темпераменту в трудовій і навчальній діяльності. Темперамент і індивідуальний стиль діяльності. Поняття про характер. Структура і риси характеру, його цілісність. Характер і спрямованість особистості. Спадковість і характер. Зв'язок характеру і темпераменту. Формування характеру. Урахування особливостей характеру у життєвій практиці. Задатки та здібності людини. Характеристика видів здібностей. Загальні та спеціальні здібності. Структура здібностей: Якісна і кількісна характеристика здібностей. Умови розвитку здібностей.

Література [5, 7, 9, 10 - 13, 15].

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Психологія» (денна форма навчання)

Тематика	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивід. робота	Контрольні заходи
<i>Змістовий модуль 1. Психологія як система знань. Психіка як предмет психології</i>					
Тема 1. Предмет психології, її завдання та методи.	2	2	14		Кейси
Тема 2. Поняття про психіку та її сутність	2	2	14		Складання структурних схем
<i>Змістовий модуль 2. Сенсорно-перцептивна сфера особистості</i>					
Тема 3. Діяльність як основна форма активності особистості. Поняття про спілкування	2	2	14	1	МКР- 2 год.
Тема 4. Психологія пізнавальних процесів особистості	4	4	14		Психологічний диктант
<i>Змістовий модуль 3. Регулятивна та інструментальна функція психіки</i>					
Тема 5. Психічні стани, емоційно-вольова сфера особистості	2	2	14	1	Тестові завдання
Тема 6. Особистість: загальна психологічна характеристика, структура, розвиток.	3	3	14		РКР – 2 год.
Разом	15	15	84	2	

Організація та проведення тренінгу – 4 год

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття 1

Тема. Предмет психології як науки, її завдання.

Мета: забезпечити оволодіння студентами основними категоріями психології, окреслити її та цілі і завдання.

Питання для обговорення:

1. Предмет, цілі і завдання сучасної психології.
2. Становлення психології як науки
3. Класифікація психічних явищ: психічні процеси, стани, властивості.
4. Основні групи психологічних методів Універсальні та спеціальні методи психологічного дослідження
5. Взаємозв'язок психології і сучасних наук

Рекомендована література [1, 5-9, 10-12, 13, 15-17].

Практичне заняття 2

Тема. Поняття про психіку.

Мета: розкрити структурні і динамічні особливості психічної організації людини і тварини.

Питання для обговорення:

1. Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Основні функції психіки.
2. Розвиток психіки тварин: інстинктивна поведінка, стадія навичок і предметного сприйняття, стадія інтелектуальної поведінки, їх основні особливості
3. Свідомість як вищий рівень психічного відображення.
4. Дослідження неусвідомлюваних процесів З. Фройдом.

Рекомендована література [1, 5 - 10, 12, 13, 15].

Практичне заняття 3

Тема. Діяльність та спілкування як основна форми активності особистості.

Мета: розкрити структурні і динамічні особливості діяльності, охарактеризувати види, функції, засоби, механізми спілкування

Питання для обговорення:

1. Активність і діяльність. Структура діяльності. Поняття про навички, вміння, звички.
2. Основні види діяльності (ігрова, учбова, трудова) та їх порівняльна характеристика.
3. Поняття про спілкування, вербальні та невербальні засоби спілкування.
4. Комунікативна, інтерактивна та перцептивна функції спілкування. Сміслові бар'єри спілкування

Рекомендована література [1, 5 - 10, 12, 13, 15].

Практичне заняття 4

Тема. Відчуття, сприймання та мислення як логічний ланцюг пізнавальної діяльності людини.

Мета: розкрити види, функції, властивості, механізм функціонування відчуттів і сприймань.

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття про відчуття. Фізіологічні механізми, види, властивості відчуття.
2. Поняття про сприйняття. Взаємозв'язок відчуття і сприйняття.
3. Основні властивості і види сприйняття.
4. Поняття про мислення, основні форми мислення: поняття, судження та умовиводи.
5. Мисленнєві операції. Поняття про інтелект.

Рекомендована література [1, 5 - 10, 12, 13, 15].

Практичне заняття 5

Тема. Пізнавальні процеси уваги, пам'яті, уяви.

Мета: розкрити види, процеси, властивості, механізми уваги, пам'яті, уяви.

Питання для обговорення:

1. Увага: основні характеристики, види, механізми функціонування.
 2. Пам'ять як психічний процес. Основні процеси і механізми пам'яті
 3. Основні види запам'ятовування.
 4. Феноменологія уяви, її види, уява і творчість.
 5. Індивідуальні властивості уяви. Розвиток уяви. Мрія і практична діяльність
- Рекомендована література** [1, 5 - 10, 12, 13, 15].

Практичне заняття 6

Тема. Поняття про емоційно-вольову сферу особистості.

Мета: розкрити психологічні особливості емоцій, почуттів та вольового процесу особистості.

Питання для обговорення:

1. Роль емоцій в житті людини, емоційне реагування, його види, властивості, фізіологічні основи.
2. Загальне уявлення про почуття. Характеристика різних видів почуття.
3. Поняття про волю. Вольовий акт і його структура.
4. Мотиваційна сфера особистості та вольова діяльність.
5. Вольові якості особистості та їх розвиток.

Рекомендована література [1, 5–7, 10-13, 15].

Практичне заняття 7

Тема: Особистість: загальна психологічна характеристика, структура, розвиток

Мета: розкрити ключові положення сучасної психології стосовно проблематики особистості.

Питання для обговорення:

1. Поняття про особистість, основні теорії, духовний потенціал особистості.
2. Поняття про темперамент, фізіологічні механізми, типи та основні властивості темпераментів.
3. Поняття про характер: види, типи, властивості. Зв'язок з темпераментом.
4. Виховання характеру. Проблема національного характеру.
5. Поняття про здібності, характеристика видів здібностей. Зв'язок задатків та здібностей.

Рекомендована література [1-3, 5 - 10, 12, 13, 15].

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ)

КПЗ з курсу «Психологія» – це вид навчально-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст КПЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види КПЗ:

- конспект-презентація із теми (модуля) за заданим планом
- конспект-презентація із теми (модуля) за планом, який студент розробив самостійно

- розробка блоку тестових завдань з теми за вибором студента
- аналіз художнього фільму за психологічною тематикою

За бажанням студента зазначена індивідуальна науково-дослідна робота може замінятися іншими формами її виконання:

1. Підготовка комплексної доповіді із проблематики загальної психології.
2. Складання глосарію категорій і понять із зазначеної тематики.

3. Складання бібліографії та анотацій із зазначеної тематики.
4. Написання твору-роздуму на запропоновану викладачем тематику. Оцінюватиметься адекватність використання психологічних понять, наукова проблематизація тематики, оригінальність гіпотез, самостійність мислення і креативність висловлених ідей.

Студенти, які не виконали індивідуальну роботу або вона не зарахована викладачем, до складання іспиту з курсу “Психологія” не допускаються.

7. Самостійна робота студентів

№ п/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1		
1	Предмет психології, її завдання та методи.	14
2	Поняття про психіку та її сутність	14
3	Діяльність як основна форма активності особистості. Поняття про спілкування	14
4	Психологія пізнавальних процесів особистості	14
5	Психічні стани особистості, емоційно-вольова сфера особистості	14
6	Особистість: загальна психологічна характеристика, структура, розвиток.	14
	Разом	84

8. Тренінг з дисципліни

Тренінг спрямований на вирішення наступних завдань:

- 1) сформувані у майбутніх фахівців повне і цілісне уявлення про майбутню професійну діяльність і особистість професіонала;
- 2) розвивати адекватне розуміння самого себе як майбутнього професіонала і зміцнити професійну самооцінку;
- 3) сформувані чітке уявлення про професійне майбутнє, оптимізувати життєві плани студентів;
- 4) сприяти усвідомленню студентами своїх особистісних особливостей і творчих можливостей, унікальності власної Я-концепції.

Даний тренінг складається із серій практичних вправ, під час виконання яких студенти можуть оволодіти необхідними інтерперсональними вміннями і практично використати набуті теоретичні знання.

Структура тренінгу

Частина тренінгу	Завдання тренінгу	Вправи	Тривалість
Вступна	Створити сприятливий психологічний простір. Засвоїти правила роботи групи. Налагодження зворотного зв'язку “студент-група” і “група-студент”.	Знайомство. Правила. Розминка. Очікування. Вправи на рефлексію.	До 15 хв.
Основна	Оцінка рівня поінформованості щодо проблеми. Актуалізація проблеми та	Інтерактивні техніки.	Різниця між вступною і

	конкретних завдань для її вирішення. Надання інформації. Засвоєння знань. Формування умінь, навичок. Підведення підсумків щодо змісту роботи.	Вправи на оцінку групових процесів, стану групи.	заключною частинами.
Заключна	Підведення підсумків щодо процесу роботи. Оцінка отриманого досвіду. Налаштування учасників на атмосферу звичайного життя.	Вправи на рефлексію та відновлення сил учасників. Прощання.	До 15 хв.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Психологія» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПІЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Психологія» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1 (теми 1-9)	Заліковий модуль 2 РКР	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПІЗ)	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом, %
20	20	20	40	100
7 тиждень	15 тиждень	17 тиждень	Екзаменаційна сесія	
1. Усне опитування під час занять (макс. 5 балів за тему). 2. Модульна контрольна робота – макс. 85 балів.	1. Усне опитування під час занять (макс. 5 балів за тему). 2. Письмова робота = 80 бали.	1. Написання КПІЗ, яке включає вибір завдання, складання плану, написання роботи - 60 балів. 2. Захист КПІЗ - 30 балів. 3. Участь у тренінгах – 10 балів.	1. Пит.1 – макс. 40 балів 2. Пит.2 – макс. 40 балів 3. Тестові завдання (10 тестів; макс. 2 бали за тест)	

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)

35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проєктор, ноутбук, проєкційний екран.	1-6
2	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Visio). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Viber тощо).	1-6
3	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-6
4	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-6

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бригадир М.Б., Бугерко Я.М., Ревасевич І.С. Психологія. Збірник кейсів: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2017. 35 с.
2. Бугерко Я. Потенціал як психодуховна даність особистості. *Психологія і суспільство*. № 1-2. 2018. С. 68-82.
3. Бугерко Я. Психотехнологія духовно-морального розвитку особистості. *Габітус*. 2020. № 14. С.164-169.
4. Бугерко Я., Гірняк Г. Майбутнє психології: від природничої науки до сфери мислєдїяльності. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С. 192-203.
5. Варій М. Й. Психологія.: підр. [для студ. вищ. навч. закл.]3-те вид. URL: http://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_425.pdf
6. Волошина В.В., Долинська Л.В., Ставицька С.О., Темрук О.В. Психологія: Практикум: Навч. Посібник. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk685984.pdf>
7. Дуткевич Т.В. Психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
8. Ільїна Н.М. Психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях. Навч. посіб. Київ : «Університетська книга», 2018. 239 с.
9. Колобич О. П. Психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с. <https://pedcollege.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/pidruchnyk-2018-kolobych-R7.pdf>
10. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Психологія: Навч.посібник. Київ : МАУП. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/627/Maksimenko_S.D._-Zagal'na_psihologiya.pdf
11. Методологія і психологія гуманітарного пізнання. До 25-річчя наукової школи професора А.В.Фурмана : колективна монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2019, 998 с.
12. НМК дисципліни Психологія / Укладач Я.Бугерко. Тернопіль. Moodle ЗУНУ, 2022.
13. Опорний конспект лекцій в таблицях та схемах з дисципліни «Психологія» : методичні рекомендації для студентів спеціальності 053 – Психологія / Укладачі Я. Бугерко, І. Ревасевич. Тернопіль: ЗУНУ, 2020
14. Ревасевич І., Бугерко Я. Система інтелект-карт (майндмєппінг) з навчальної дисципліни «Психологія». Тернопіль: ЗУНУ, 2022.
15. Савчин М. В. Психологія. ВЦ «Академія», 2020. 344 с.
16. Фурман А.В. Категорійна матриця теоретичної психології. *Психологія і суспільство*. 2020. № 2, С.13-51.

17. Teger, Allan I. *Too Much Invested to Quit: Pergamon General Psychology Series*. 2017. Vol. 83. Elsevier.
18. Spencer, Herbert. *The principles of psychology*. Princeton University Press, 2021.
19. McDougall, William, and C. A. Mace. *An outline of psychology*. Routledge, 2018.
20. Hollingworth, Harry Levi, and Albert Theodore Poffenberger. *Applied psychology*. D. Appleton, 2020.